

СЛОВО МОЛОДИМ ВЧЕНИМ

УДК. 342.951

*Кондратенко Віталій Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
kondratenkovitals@gmail.com*

*Демченко Анна Валеріївна,
студентка IV курсу факультету історії та права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
dem4encko.anyuta@ukr.net*

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ВЕКТОРИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД
ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ**

У статті розкрито зміст ключових понять, у тому числі «особи з інвалідністю», «права та свободи осіб з інвалідністю», «адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю». З'ясовано сутність та основні риси правозахисної моделі інвалідності та людиноцентричного підходу в публічному адмініструванні. Обґрунтовується необхідність прийняття Закону України «Про забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю», який на суб'єкти публічної адміністрації покладає обов'язок щодо створення належних умов у соціальній сфері для цієї категорії громадян з урахуванням конкретних основоположних приписів.

Ключові слова: адміністративно-правові засоби, європейська інтеграція, людиноцентризм, права і свободи, правозахисна модель інвалідності, суб'єкти публічної адміністрації, особи з інвалідністю.

Kondratenko V., Demchenko A. EUROPEAN VECTORS FORMING A NATIONAL SYSTEM OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL MEASURES FOR PROVIDING RIGHTS AND FREEDOMS WITH DISABILITIES

In the article position of maintenance of key concepts, including "persons with disability", "rights and freedoms of persons with disability", "administrative legal facilities of rights and freedoms of persons with disability". Essence and basic lines of legal protective model of disability and humane approach are found out in public administration. The necessity of passing an act of Ukraine is grounded "About providing of rights and freedoms of persons with disability", that on subjects of public administration lays a duty in relation to creation of the proper terms in the field of social for this category of citizens taking into account concrete fundamental binding.

Key words: administrative legal facilities, European integration, humaneness, rights and freedoms, legal protective model of disability, subjects of public administration, person with disability.

Постановка проблеми. Зі становленням громадянського суспільства у контексті євроінтеграції нашої країни перед вітчизняними суб'єктами владних повноважень виникли нові виклики по створенню належного безбар'єрного життєвого середовища для осіб з інвалідністю. Останнім у силу стійких розладів здоров'я складно самостійно відстоювати свої законні інтереси, адаптуватися до перманентних соціально-економічних чинників.

На систему центральних і місцевих органів виконавчої влади, виконавчі органи місцевого самоврядування та інші компетентні публічні інституції покладено конституційний обов'язок виступати гарантами по забезпеченню прав і свобод цієї категорії громадян. За таких умов важливу роль відіграє ефективне функціонування правозахисного механізму держави. Він органічно поєднує у собі привалювання ідей верховенства права та законності з одночасним застосуванням сукупності, зокрема адміністративно-правового інструментарію, за допомогою якого передбачено легітимне втручання у процеси реалізації окремих прав та свобод публічних і приватних суб'єктів права через встановлення обов'язкових до виконання дозволів, зобов'язань та обмежень з метою забезпечення суспільних і державних інтересів. У кінцевому підсумку постала необхідність формування оновленої концепції адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, яка узгоджується із європейською доктриною адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За останні роки численні наукові дослідження щодо адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю вказують на необхідності впровадження соціальної моделі інвалідності у нашій країні, у тому числі: І. Л. Булик, Л. І. Миськів, А. М. Мхитарян, О. В. Паровишник, Є. Ю. Соболь, А. Л. Терещенко. На жаль, вітчизняна юридична спільнота фактично оминула своєю увагою розробку актуальної проблематики концепції правозахисної моделі

інвалідності, закладеної в положеннях Конвенцію про права осіб з інвалідністю. Отже, назріла нагальна необхідність теоретико-правового розвитку системи адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю шляхом становлення правозахисної моделі інвалідності з одночасним застосуванням людиноцентричного підходу в публічному адмініструванні.

Метою статті є з'ясувати та схарактеризувати концептуальні підходи до розвитку вітчизняної системи адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, зумовленого демократичними процесами під час європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Особами з інвалідністю є люди з фізичними, психологічними, сенсорними, інтелектуальними стійкими розладами функцій організму, що підтверджено результатами медико-соціальної експертизи, проведеної відповідно до процедури встановленої законодавством, внаслідок чого застосовується система правових гарантій, спрямованих на створення належних умов реалізації та захисту їхніх прав і свобод в основних сферах суспільного розвитку з метою забезпечення рівних правових можливостей з іншими громадянами. Права та свободи цієї категорії населення слід розглядати як основні права та свободи людини у міжнародному сенсі, а також сукупність певних соціальних умов підтриманих комплексом правових гарантій їхньої реалізації та захисту, що зважають на спеціальний правовий статус.

Окреслене закріплюється у вітчизняному нормативно-правовому масиві, який на пряму корелюється з положеннями Конвенції про права осіб з інвалідністю. Цей документ розкриває головні особливості реалізації спеціального правового статусу відповідних людей за конкретними категоріями прав і свобод, а також задає міжнародні стандарти діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Тому під правами осіб з інвалідністю слід розуміти сукупність закріплених на міжнародному рівні природних прав людини та конституційних правових можливостей громадян, що визначають вид і міру поведінки індивіда у суспільстві, а також публічно гарантований достатній та доступний обсяг суспільних благ і спеціальних соціальних умов для його вільного існування та розвитку з урахуванням характеру стійких розладів функцій організму. Свободи – соціальне самовизначення людей з інвалідністю, що окреслює допустимі межі публічного впливу на варіанти їхньої поведінки, а також бажані форми і способи взаємодії особистості з державою та суспільством.

Наукове обґрунтування та вирішення проблематики адміністративно-правових засобів беззаперечно відноситься до постійно актуалізованих тем, оскільки вони включені до фундаментальних основ адміністративного права. На загальнотеоретичному рівні правові засоби визначають сутність, функціональну вираженість та соціально-ідеологічну цінність права. Під правовими засобами загалом розуміють правові явища виражені в системі правового інструментарію та діяльності суб'єктів, що здійснюють його застосування, які об'єктивують функції права з метою досягнення соціально значущих результатів, а також забезпечення дієвості правового регулювання суспільних відносин. Досягається такий стан внаслідок встановлення правових гарантій вільної реалізації суб'єктивних прав, позитивного стимулювання до прийнятної моделі соціально-правової поведінки, яка узгоджується з суспільними та приватними інтересами, та зобов'язання до вчинення чи утримання від вчинення певних дій. Галузева вираженість правових засобів у повній мірі реалізується за адміністративно-правових відносин, де вони набувають певних рис зумовлених доктриною адміністративного права та специфікою публічного адміністрування.

На думку В. Т. Комзюка та О. Ю. Салманової, адміністративно-правові засоби поєднують сукупність встановлених нормами адміністративного права прийомів і способів, за допомогою яких суб'єкти публічної адміністрації впливають на суспільні відносини у певній сфері з метою забезпечення дотримання належного її функціонування, припинення порушень законодавства та притягнення винних до відповідальності [1, с. 27-28]. Погоджуємося, що аналізовані галузеві правові засоби характеризуються таким: 1) поєднують у собі прийоми і способи правового регулювання, серед яких дозвіл, заборона, зобов'язання, заохочення, що виражаються у безпосередніх формах реалізації адміністративно-правових норм, у тому числі, використання, виконання та дотримання владних приписів; 2) передбачають діяльність суб'єктів публічної адміністрації, спрямовану на створення необхідних умов для забезпечення належного функціонування об'єкту публічно-владного впливу; 3) здійснюють протидію порушенням відповідного законодавства із застосуванням примусових заходів, зокрема притягнення винних осіб за вчинення проступку до адміністративної відповідальності.

Окремі науковці по іншому бачать сутність адміністративно-правових засобів, прикладом О. А. Куций вважає, що мова йде про поняття синтетичного характеру представленого правовими інститутами, за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права при досягненні визначеної мети, де першочергове значення мають акти управління у конкретній сфері публічної діяльності [2, с. 121-122]. М. Л. Белкін – правові засоби, які реалізуються за участю держави в особі її уповноважених суб'єктів владних повноважень в сфері адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення публічного правопорядку та законності [3, с. 7]. Наведені дефініції видаються доволі дискусійними, що свідчить про необхідність подальшої розробки проблематики правових засобів з точки зору адміністративного права.

За останнє десятиліття стрімкий розвиток міжнародного та внутрішнього права з питань інвалідності створив передумови застосування у правотворчій та правозастосовній діяльності вітчизняних суб'єктів публічної адміністрації широкого трактування адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю. Завданнями адміністративно-правового забезпечення є: 1) гарантування правових можливостей взяття активної участі в основних напрямках життя суспільства на рівні з іншими громадянами; 2) правове регулювання сфер соціального середовища з метою створення належних і достатніх умов для ефективної

реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина; виявлення та усунення несприятливих чинників, що негативно відбиваються на процесах реалізації прав і свобод людини та громадянина; 3) сприяння системній взаємодії суб'єктів публічної адміністрації з суспільними інститутами та представниками населення, залученими у межах відповідних правових відносин, з метою забезпечення реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина; 4) дотримання взаємозалежності процесів реалізації прав і свобод людини і громадянина та діяльнісної спрямованості суб'єктів публічної адміністрації, функціонування якої корегується залежно від специфіки розвитку охоронюваної суспільної сфери.

Наведене дозволяє сформулювати поняття адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, під якими слід розуміти правові явища виражені в системі універсального і структурованого адміністративно-правового інструментарію та формалізованої діяльності суб'єктів публічної адміністрації, які спрямовані на регулювання суспільних відносин щодо створення необхідних умов реалізації прав і свобод осіб з інвалідністю, а також гарантування ефективного функціонування правового механізму захисту та відновлення суб'єктивних прав із можливістю застосування заходів адміністративного примусу.

Ці правові засоби характеризуються наявністю певних рис: а) змодельовуються за допомогою сукупності матеріальних і процесуальних норм адміністративного права; б) застосовуються системою органів виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування у межах передбачених законодавством владних повноважень під час здійснення правомірних дій; в) створюють сприятливі необхідні й достатні умови соціального середовища з метою належної реалізації прав і свобод осіб з інвалідністю з урахуванням їхнього спеціального адміністративно-правового статусу; г) передбачають у певних випадках застосування адміністративно-примусових заходів до учасників відповідних суспільних правовідносин; д) вимагають системної взаємодії органів публічної взаємодії з інститутами громадянського суспільства з питань громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації та підвищення ефективності застосування адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю.

Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю здійснюють низку функцій, у тому числі: реалізаційна функція – створення належних умов у суспільстві для застосування конституційних гарантій прав і свобод людини та громадянина, реалізації спеціального адміністративно-правового статусу осіб з інвалідністю; соціальна функція – розвиток соціальної функції держави внаслідок утвердження при правотворчій та правозастосовній діяльності суб'єктів публічної адміністрації найвищої соціальної цінності будь-якої людини, у тому числі з інвалідністю; гуманістична функція – поширення у державі міжнародних стандартів прав людини та загально визнаних принципів соціальної підтримки осіб з інвалідністю; стимулююча функція – сприяння та контроль за дотриманням суб'єктами публічного і приватного права щодо виконання правових зобов'язань у сфері реалізації прав і свобод осіб з інвалідністю, а також недопущення проявів дискримінації; захисна функція – застосування до осіб, які порушили права і свободи осіб з інвалідністю, заходів адміністративного примусу.

Відповідні шаблі соціальної сфери вимагають використання у кожному конкретному випадку різних видів адміністративно-правових засобів. Однак з урахуванням універсальності їхнього характеру, що передбачає міжгалузеве застосування, необхідно виробити загальну класифікацію цих правових засобів за наведеними нижче критеріями:

1) за формами застосування: нормативні правові засоби – сукупність норм адміністративного права, які регулюють питання створення необхідних соціальних умов реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю; інституційні правові засоби – правомірні дії публічних інститутів, на які покладено повноваження щодо гарантування реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю;

2) за суб'єктами застосування: правові засоби, які використовуються органами виконавчої влади; правові засоби, які використовуються виконавчими органами місцевого самоврядування; правові засоби, які використовуються публічними правозахисними інстанціями;

3) за способами застосування: правові засоби прямої дії – безпосередньо здійснюють владний вплив на адміністративно-правові відносини з відповідних питань інвалідності; правові засоби непрямої дії – створюють передумови для адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідною з використанням інших правових засобів;

4) за напрямками застосування: правові засоби, які застосовуються у ході правотворчої діяльності; правові засоби, які застосовуються у ході правозастосовної діяльності;

5) за функціональними рівнями застосування: організаційно-регулятивні правові засоби – виражають форми адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю через встановлення дозволеної, забороненої та зобов'язальної поведінки для суб'єктів відповідних суспільних правовідносин; контрольньо-наглядові правові засоби – застосовуються суб'єктами публічної адміністрації при реалізації своїх контрольних (наглядових) владних повноважень суб'єктами публічної адміністрації у сфері забезпечення дотримання і виконання приписів законодавства з питань інвалідності у суспільстві; захисні правові засоби – втілення заходів адміністративного примусу з метою запобігання та припинення правопорушень, які неправомірно посягають на права і свободи осіб з інвалідністю, а також притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності;

5) за сферами застосування: правові засоби у сфері громадянських суб'єктивних прав осіб з інвалідністю; адміністративно-правові засоби у сфері політичних суб'єктивних прав осіб з інвалідністю;

правові засоби у сфері економічних суб'єктивних прав осіб з інвалідністю; адміністративно-правові засоби у сфері соціальних суб'єктивних прав осіб з інвалідністю; правові засоби у сфері культурних суб'єктивних прав осіб з інвалідністю.

б) за ступенями застосування: прості правові засоби – використовуються самостійно або у сукупності з іншими непов'язаними між собою правовими засобами у певній сфері реалізації прав і свобод осіб з інвалідністю; складні правові засоби – системне поєднання правових засобів для досягнення спільної мети щодо правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю;

7) за часом дії застосування: постійні правові засоби – включені до основного системного адміністративно-правового інструментарію реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю; тимчасові правові засоби – застосовуються за окремих умов і підстав передбачених законодавством.

Питання побудови дієвого механізму адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю є важливою умовою розвитку громадянського суспільства. Зазначене сприятиме включенню суб'єктами публічної адміністрації до повноцінного суспільного життя людей зі стійкими розладами здоров'я, надасть їм рівних правових можливостей реалізувати свій індивідуальний потенціал без бар'єрів і перепон. Поряд з цим уможливиться поліпшення міжнародного співробітництва з питань прав людини, активізуються процеси європейської інтеграції та апроксимації вітчизняного адміністративного й соціального законодавства до правової системи країн ЄС.

Європейські правові традиції у значній мірі сприяли розвитку міжнародних стандартів прав людини [4, с. 542], до яких наша країна прагне й сьогодні. Важливим прикладом цього слугує підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. У ній наголошено, що відносини між ЄС та Україною ґрунтуються на спільних цінностях, у тому числі на повазі до демократичних принципів, верховенства права, прав і свобод людини, різноманітності, людської гідності, тому її положення повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики країн підписантів цього документу [5]. Відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» визначено, що основними засадами зовнішньої політики виступає забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС та підтримка інтеграції у світовий інформаційний простір. Для внутрішньої гуманітарної політики визначальну роль відіграє створення умов для консолідації суспільства на основі національної системи духовних цінностей, у центрі якої людина, її розвиток, права і свободи, максимальне забезпечення її потреб [6].

Вказаний процес має безперервний характер, що наразі засвідчує Стратегія комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки, метою якої виступає утвердження в українському суспільстві свідомої підтримки членства нашої країни в ЄС, інтеграції в європейський економічний, культурний та політичний простір, здійснення процесу внутрішніх реформ і перетворень у бік справедливого, демократичного і прозорого суспільства, що спирається на права та свободи особистості, засади недискримінації, підзвітності влади [7]. Отже, демократичні підходи до забезпечення прав і свобод людини та громадянина пронизують не лише певні міжнародні правові акти, але й відповідні законодавчі документи України, які останніми роками стрімко перебудовуються згідно з вимогами дотримання і виконання засад верховенства права.

Слід підкреслити, що окремі рекомендації про законодавче вдосконалення системи відповідних адміністративно-правових засобів беззаперечно спроможні покращити нинішній стан справ. Однак для досягнення постійної дієвості необхідні більш суттєві видозміни, які лежать не тільки в юридичній площині, що охоплюють усі рівні соціально-політичного середовища. Вони потребують тривалого часу та значних зусиль з боку держави та суспільства з урахуванням позитивного досвіду демократичних перетворень у цій сфері. Головне місце відводиться подоланню серед населення дискримінаційних проявів і стереотипів, вилучення із законодавства положень сегрегаційного змісту щодо вказаної категорії громадян. Потребує корегування організаційна та владно-розпорядча діяльність органів виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування в частині переходу на більш демократичні засади публічного адміністрування у соціальній сфері. Тому постала необхідність формування новітньої концептуальної моделі розвитку адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, яка узгоджується із європейською доктриною адміністративного права.

Задля справедливості слід зауважити, що подібна ситуація склалася не лише в Україні, більш розвинуті зарубіжні держави також мають певні проблеми із загальним суспільним визнанням осіб з інвалідністю. На міжнародному рівні виокремлено ключові недоліки правового забезпечення їхніх прав і свобод, серед яких: неналежні заходи державної соціальної політики та мінімальні стандарти проживання населення, негативне ставлення до осіб з інвалідністю серед роботодавців, недостатня кількість і якість відповідних публічних послуг, недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів на соціальні потреби, відсутність повної архітектурної доступності та безбар'єрного середовища, брак державних програм включення до громадського життя, формалізм ведення статистики з питань інвалідності [8]. Поряд із цим, існують відмінності демократичного розвитку та сприйняття соціальної цінності особи. У нашій країні дотепер суспільні прагнення здебільшого зводяться до переходу на соціальну модель інвалідності, тоді як західноєвропейська спільнота пройшла даний етап й націлена на вкорінення правозахисного напрямку в цій сфері.

За останнє десятиліття відбулися суттєві зміни в розумінні поняття «інвалідність». Замість застарілих концепцій, відповідно до яких особи з інвалідністю вважалися об'єктами благодійності, медичної підтримки та соціального захисту, наразі розглядаються як особи, що мають конституційні права, здатні заявляти про них й добиватися їхньої реалізації. Підхід, в якому інвалідність визначається як наслідок взаємодії індивідуума та середовища, отримав назву соціальної моделі інвалідності. Конвенція про права осіб з інвалідністю підтримує і пропагує дану модель, розвиває її далі, визнає аналізоване соціально-правове явище як правову проблему [9, с. 50-51]. Отже, головне посилення полягає у глобалізованій підтримці соціальної концепції, яка за якісного розвитку трансформувалася у правозахисну категорію.

Вона визнає інвалідність на рівні юридичного сприйняття, а саме: характеризує осіб з інвалідністю як суб'єктів прав людини та громадянина на рівні з іншими громадянами; поважає інвалідність як елемент людського розмаїття; покладає моральну та юридичну відповідальність на суспільство і публічну владу за забезпечення умов політичної, правової, соціальної та фізичної підтримки людей з інвалідністю, їхньої повноцінної участі у суспільному житті [10, с. 14]. Завдяки цьому досягається максимальне вивільнення потенціалу регулювального впливу закладеного у міжнародних приписах із прав людини щодо гарантування гармонійного суспільного життя будь-якої особи у світі. Місце проживання, соціальне походження, економічне становище, інвалідність тощо не становить для цього обмежень, підтримується на національному рівні.

З наведеного випливає, що засади наведеного підходу закладено у положеннях Конвенції про права осіб з інвалідністю, яка розглядає інвалідність правовою проблемою, де вони є носіями суб'єктивних прав і обов'язків на засадах рівності всіх членів суспільства. Незалежність їхнього життя юридично гарантується через визнання інвалідності однією із загальних ознак соціального розмаїття. На компетентні суб'єкти публічної адміністрації та зацікавлених представників громади покладається обов'язок створення та розвитку всеосяжного інклюзивного середовища для належної реалізації прав і свобод людини і громадянина.

На конституційному рівні Україна проголошена соціальною державою, де поширені природно-правові ідеї праворозуміння, що обумовлює залежність напрямів, форм і видів діяльності публічної адміністрації від стану розвитку суспільства. Поширення концепції правозахисної моделі інвалідності є тим соціально-ціннісним базисом, завдяки якому можливо досягти високого цивілізаційного рівня, що вплине на ефективність адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю.

В умовах реформування вітчизняного адміністративного права та зміни підходів до публічного адміністрування все більша увага науковців звертається до практики широкого застосування у цих процесах засад людиноцентризму, що вже тривалий час використовується при функціонуванні європейських владних інституцій. Планується, що нова адміністративно-правова доктрина буде спрямована на зміну розуміння соціальної цінності вказаної галузі права.

Нині в загальноприйнятому сенсі для публічного адміністрування головним є досягнення найбільш раціональним шляхом запланованих результатів владно-організаційного впливу на керовані об'єкти. Водночас забезпечення суб'єктивних прав громадян не входить до першочергових завдань. Тому адміністративне право має набути статусу основного регулятора гармонійних взаємовідносин між публічною адміністрацією та громадянами. На перше місце вийде всебічне забезпечення пріоритету прав та інтересів людини, гарантій їхньої ефективної реалізації та захисту. Отже, у цьому випадку ключовим є партнерська взаємодія інститутів громадянського суспільства та суб'єктів владних повноважень, які зобов'язанні сприяти та створювати необхідні умови на нормотворчому та правозастосовному рівнях для втілення у життя прав і свобод людини та громадянина, впроваджувати демократичні процедури публічно-сервісної діяльності.

Подальша розбудова системи адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю в умовах європейської інтеграції нашої країни вимагає системно послуговуватися у цих процесах міжнародними стандартами прав людини, дотримуватися положень міжнародних зобов'язань з питань правового гарантування суб'єктивних прав людей зі стійкими розладами здоров'я. Не менш важливим виступає посилення міжнародного співробітництва з прав людини, активного долучення до функціонування відповідних глобалізованих правозахисних механізмів та інституцій.

Впроваджена правозахисна модель інвалідності, що органічно поєднана з людиноцентричним підходом у діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю становить основу перетворень у нашій країні з питань реального дотримання та виконання приписів Конвенції про права осіб з інвалідністю. Втім неможливо впровадити необхідні аспекти адміністративно-правового забезпечення відповідно до наведених підходів, якщо вони ґрунтуватимуться на базі положень застарілого Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Отже, вважаємо за доцільне, прийняття спеціального законодавчого акта – Закон України «Про забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю», який визначить вектори реалізації загального та спеціального правового статусу осіб з інвалідністю, а також чіткі напрями ефективного правового забезпечення їхніх прав і свобод у руслі правозахисної моделі інвалідності.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що основними чинниками розвитку системи адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю є впровадження правозахисної моделі інвалідності з одночасним застосуванням людиноцентричного підходу в публічному адмініструванні. Першочергово це вимагає прийняття спеціального законодавчого акта – Закону України «Про забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю», який на суб'єкти публічної адміністрації покладає обов'язок щодо створення належних умов життєдіяльності у суспільстві вказаної категорії населення з урахуванням

відповідних основоположних приписів:

1) повага людської гідності та індивідуальних особливостей – сприйняття осіб з інвалідністю звичайними людьми, певні фізіологічні особливості яких є невіддільною частиною суспільного життя, що не заважає публічній владі та населенню позитивно ставитися до їхніх знань, практичного досвіду та інших якостей особистості;

2) дотримання особистої самостійності та незалежності – врахування мінімально допустимого рівня публічного та суспільного легітимного втручання у життя та свободу вибору осіб з інвалідністю, коли вони можуть самостійно приймати рішення про доцільність та необхідність отримання такої підтримки;

3) залучення до доступного соціального середовища – особи з інвалідністю визнаються повноправними членами соціуму, включеними до різних сфери суспільного життя, що уможливується шляхом створення державою безбар'єрного середовища з урахуванням розумного пристосування та універсального дизайну;

4) заборона дискримінації – правове гарантування щодо не допущення обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами та свободами особам з інвалідністю, що включає відмову від обов'язкового розумного пристосування;

5) рівність правових можливостей – створення та забезпечення державою дотримання у суспільстві правового режиму сприяння реалізації прав і свобод особами з інвалідністю на рівні з іншими, виявлення та усунення негативних чинників, які заважають здійснити вказані заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Комзюк В. Т. Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Х., 2003. 191 с.

2. Куций О. А. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав фізичних осіб у податкових правовідносинах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. О., 2004. 192 с.

3. Белкін М. Л. Єдність принципів застосування адміністративно-правових засобів у сфері публічного адміністрування. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 2. С. 1–10.

4. Тімашов В. О. Адміністративно-правове забезпечення прав громадян України в умовах євроінтеграції: доктринальні положення: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. К. 2018. 669 с.

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.

6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI // *База даних «Законодавство України»* / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 20.12.2018).

7. Про схвалення Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 779-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250383204> (дата звернення: 20.12.2018).

8. Всемирный доклад об инвалидности: резюме. Всемирная организация здравоохранения, Всемирный банк, 2011. URL: https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/ru/ (дата звернення: 20.12.2018).

9. Інвалідність та суспільство: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О.В. К., 2012. 216 с.

10. Нічого для нас без нас: посібн. з інклюзивного прийняття рішень для державних органів / упоряд.: В. О. Азін та ін. К.: Ленвіт, 2015. 102 с.

REFERENCES:

1. Komziuk, V. T. (2003). *Administrativno-pravovi zasoby zdiisnennia mytnoi spravy* [Administrative-legal means of realization of customs business]. *Candidate's thesis*. Kh. [in Ukrainian].

2. Kutsyi, O. A. (2004). *Administrativno-pravovi zasoby zabezpechennia prav fizychnykh osib u podatkovykh pravovidnosynakh* [Administrative and legal means of ensuring the rights of individuals in tax legal relations]. *Candidate's thesis*. O. [in Ukrainian].

3. Bielkin, M. L. (2012). *Yednist pryntsypiv zastosuvannia administrativno-pravovykh zasobiv u sferi publichnoho administruvannia* [The unity of the principles of the application of administrative and legal means in the field of public administration]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy*, 2, 1–10 [in Ukrainian].

4. Timashov, V. O. (2018). *Administrativno-pravove zabezpechennia prav hromadian Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: doktrynalni polozhennia* [Administrative and legal support of the rights of Ukrainian citizens in the conditions of European integration: doctrinal provisions]. *Doctor's thesis*. K. [in Ukrainian].

5. *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 27.06.2014* [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other side of 27 June 2014.]. (2014). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 75 [in Ukrainian].

6. *Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 01.07.2010 № 2411-VI* [On the Principles of Internal and Foreign Policy: Law of Ukraine dated July 1, 2010 No. 2411-VI]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> [in Ukrainian].

7. *Pro skhvalennia Stratehii komunikatsii u sferi yevropeiskoi intehratsii na 2018-2021 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.10.2017 № 779-r* [On Approval of the Strategy of Communication in the field of

European Integration for 2018-2021: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 25, 2017 No. 779-p]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250383204> [in Ukrainian].

8. Vsemyrnyi doklad ob ynvallydnostry: reziyume [World report on disability: summary]. (2011). *Vsemyrnaia orhanyzatsyia zdravookhranenyia, Vsemyrnyi bank*. Retrieved from https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/ru/ [in Russian].

9. Baida, L. U., Krasiukova-Enns, O. V. (Eds.). (2012). *Invalidnist ta suspilstvo: navch.-metod. posib. [Invalidity and Society: a teaching manual]*. K. [in Ukrainian].

10. Azin, V. O. (Ed.). (2015). *Nichoho dlia nas bez nas: posibn. z inkluzyvnoho pryiniattia rishen dlia derzhavnykh orhaniv [Nothing for us without us: a guide to inclusive decision-making for government agencies]*. K.: Lenvit [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.03.2019

УДК 340.12:274

Чернік Світлана Дмитрівна,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
chernik_svitlana@ukr.net

Поляк Юлія Володимирівна,
студентка третього курсу факультету історії та права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
juliapoliak@ukr.net

ВПЛИВ ПРОТЕСТАНТИЗМУ НА СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ США

Стаття присвячена аналізу ідей протестантизму, які заклали ідеологічну основу суспільно-політичних, економічних та культурних перетворень в країнах Європи та світу. Розглянуто історію поширення протестантизму на північноамериканські колонії Англії у XVII ст. Досліджено ключові положення протестантизму, які сприяли формуванню національного характеру американців, зокрема, свобода особистості, заохочення до праці, сумлінне виконання своїх обов'язків, чесність, дисциплінованість тощо. Визначено їхнє значення у боротьбі колоністів із метрополією за свою незалежність та у побудові власної держави США на засадах демократії.

Ключові слова: Реформація, протестантизм, пуританство, північноамериканські колонії Англії, США.

Chernik S., Polyak Y. THE INFLUENCE OF PROTESTANTISM FOR THE ESTABLISHMENT US GOVERNMENT

The article is devoted to the analysis of the ideas of Protestantism, which laid the ideological basis of socio-political, economic and cultural transformations in the countries of Europe and the world. The history of the spread of Protestantism to the North American colonies of England in the seventeenth century is considered. The main provisions of Protestantism which have contributed to the formation of the national character of Americans, in particular, freedom of the person, encouragement to work, diligent performance of their duties, honesty, discipline, etc., were explored. Their significance in the struggle of the colonists with the metropolis for their independence and in the construction of their own democratic state of the USA have been determined.

Key words: Reformation, Protestantism, Puritanism, North American colonies of England, USA.

Постановка проблеми. Європейські прагнення України визначають вектор подальшого розвитку нашої держави. Пошук шляхів трансформації суспільно-політичних, економічних та культурних процесів на сучасному етапі потребує вивчення досвіду провідних країн світу. Розбудова державності відбувається під впливом різних чинників (національно-історичного розвитку, звичаїв, традицій, релігії тощо), які визначають її унікальність та ідентичність. Одним із таких чинників є релігійні ідеї, які в певній мірі стають ідеологічною основою розвитку держави. Поширення протестантизму в країнах Європи та світу вплинуло на формування національної свідомості та, водночас, сприяло розбудові державності й закріпленню нової правової системи. Особливе значення реформаційні ідеї, зокрема, раціоналізм, акцент на безпосередній зв'язок моралі та права, мали для розвитку англо-саксонської правової сім'ї. Поширення протестантизму в англійських колоніях